
THE PHENOMENON OF PARONYMY IN TEACHING BULGARIAN AS A FOREIGN LANGUAGE TO STUDENTS OF MEDICINE, DENTISTRY AND PHARMACY

Lidiya Kavrakova

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department of Languages and Specialized Training – Bulgarian Language Section, lkavrakova@abv.bg

Mariya Genova

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department of Languages and Specialized Training – Bulgarian Language Section, mgenova60@abv.bg

Abstract: In the practice of teaching Bulgarian to foreign students paronymy is identified as a language phenomenon which generates a lot of errors for the students. The paronyms' inaccurate usage in discourse stems either from not knowing the word semantics or erroneous 'decoding' of the word by its association with a familiar one; from bringing together different realia in the area of their usage. It is challenging for the foreign students to grasp the paronyms which, in the light of the theory of errors, are of a great interest for developing a systematic approach to their overcoming and correct usage in the process of communication.

The present article aims at presenting a selection of paronymic pairs and a system of their structural characteristics whose function is to differentiate their meaning. Comprehending and differentiating of the paronymic pairs by the foreign students is a foundation for lexical and grammatical competence, which is based on lexical, morphological and phonological knowledge. In order to develop this competence we offer a brief dictionary of paronymic pairs with differentiating markers for their word formation. We esteem this as recommended minimum at the early stage of teaching Bulgarian as a foreign language to students of medicine, dentistry and pharmacy.

In the process of tutoring our only concern is the compatibility of the phenomena of polysemy and paronymy. A selection has been introduced of the meanings of those polisemantic paronyms with higher frequency in the language of medicine.

In our teaching practice we hold on to the perfectly defined paronyms classification by Stefka Vasileva. In addition, we emphasize on the certain paronymic pairs practical acquisition.

The brief dictionary of paronymic pairs is supplemented with a number of examples of their usage in sentences from medicine related communication. It is this specific semantic task that is particularly effective for paronyms acquisition by the tutees and lexical errors prevention.

Keywords: paronymy, differentiating, lexical errors, context in medical education

ЯВЛЕНИЕТО ПАРОНИМИЯ В ПРЕПОДАВАНЕТО НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК КАТО ЧУЖД НА СТУДЕНТИ ПО МЕДИЦИНА, СТОМАТОЛОГИЯ И ФАРМАЦИЯ

Лидия Кавръкова

Медицински университет – Пловдив, България, Департамент за езиково и специализирано обучение – Секция „Български език“, lkavrakova@abv.bg

Мария Генова

Медицински университет – Пловдив, България, Департамент за езиково и специализирано обучение – Секция „Български език“, mgenova60@abv.bg

Резюме: В практиката на преподаването на българския език на чуждестранни студенти паронимията се откроява като едно езиково явление, което предполага допускането на голям брой грешки от обучаемите. Неправилната употреба на думи пароними в речта произтича от непознаване на семантиката или от погрешно „разчитане“ на думата по асоциация с друга позната дума, от сближаване на различни реалии в сферата на употребата им. Двойките пароними са трудноусвоими за чуждестранните студенти лексико-семантични единици, които в светлината на теорията на грешките представляват интерес, за да се изгради методически подход за правилното им овладяване и употреба в процеса на комуникация.

Настоящата статия има за цел да представи подбор на паронимни двойки и система от техни структуроопределящи признаци, които имат смислоразличителна функция. Осъзнаването и разграничаването на паронимните двойки от чуждестранните студенти е база за лексико-граматична компетентност, а тя се основава на лексикални, морфологични и фонологични знания. За нейното изграждане предлагаме кратък речник на паронимни двойки с диференциращи словообразователни маркери, който преценяваме като

достатъчен минимум в началния етап на обучението по български език като чужд на студенти по медицина, стоматология и фармация.

В обучението се интересуваме само от съвместимостта на явленията полисемия и паронимия. Направен е подбор на онези значения на многозначните пароними, които имат по-висока фреквентност в медицинския език.

В работата си със студентите се опираме на добре прецизираната класификация на паронимите от Стефка Василева, но поставяме акцента върху практическото усвояване на определени паронимни двойки.

Краткият речник на паронимни двойки се допълва с набор от примери за употребата им в изречения из медицинската комуникация. Именно тази конкретна семантична задача е особено ефективна за овладяването на паронимите от обучаемите и за превенция на лексикални грешки.

Ключови думи: паронимия, диференциране, лексикални грешки, медицински контекст

В практиката на преподаването на българския език на чуждестранни студенти паронимията се откроява като едно езиково явление, което предполага допускането на голям брой грешки от обучаемите. Неправилната употреба на думи пароними в речта произтича от непознаване на семантиката или от погрешно „разчитане“ на думата по асоциация с друга позната дума, от сближаване на различни реалии в сферата на употребата им. При изучаването на даден език като чужд е много важно паронимите да се познават с оглед на диференцирането в значението им, което би довело и до уместната им употреба.

Двойките пароними са трудноусвоими лексико-семантични единици (както за носители на езика, така и за чуждестранните студенти), и в светлината на теорията на грешките представляват интерес, за да се изгради методически подход за правилното им овладяване и употреба в процеса на комуникация.

Настоящата статия има за цел да представи подбор на паронимни двойки и система от техни структуроопределящи признаци, които имат смислоразличителна функция. Паронимията обективно продуцира лексикални грешки. Осъзнаването и разграничаването на паронимните двойки от чуждестранните студенти е база за лексико-граматична компетентност, а тя се основава на лексикални, морфологични и фонологични знания. За нейното изграждане предлагаме кратък речник на паронимни двойки с диференциращи словообразователни маркери, които преценяваме като достатъчен минимум в началния етап на обучението по български език. Очакваме знанието за българските пароними да бъде усвоено и приложено от обучаемите за постигане на лексикална компетентност по отношение на българския език.

Разглеждайки многообразието от дефиниции за същността на паронимите, Стефка Василева посочва, че дефиницията на Л. Андрейчин е лаконична, но „точно характеризира същността на паронимите“: „думи, близки по форма, но повече или по-малко различни по значение“. Приемаме това определение като отправна точка в практическата работа с чуждестранните студенти, насочена към осъзнаване на паронимията като езиково явление. Тодор Бояджиев разграничава две групи пароними - с общ етимологичен произход и с различен етимологичен произход. Много автори също разглеждат два типа паронимни отношения - при еднокоренни думи (*предписвам – преписвам*) и при пароними, които нямат общ корен (*фармация – формация*).

Явлението паронимия е в отношения на съвместимост или разграничаване с други явления в полето на лексикологията – полисемия, антонимия, ономимия, синонимия. В обучението ще се интересуваме само от съвместимостта на явленията полисемия и паронимия, сравни например паронимните отношения между многозначните глаголи *оставам* и *оставям*, *предавам* и *придавам*. Направен е подбор на онези значения на многозначните пароними, които имат по-висока фреквентност в медицинския език.

Стефка Василева предлага една добре прецизирана класификация на паронимите, която успешно може да се приложи в практиката за целите на преподаването на българския език като чужд:

- Изградени от еднакви звукове, но с разменени места – *ларва* // *лавра*, *алгоритъм* // *логаритъм* и др.
- С един различен звук само в единия пароним – *кауза* // *клауза*, *формант* // *формат* и др.
- С два различни звука само в единия пароним – *критик* // *критикар*, *метеор* // *метеорит* и др.
- С повече от два звука само в единия пароним – *абонамент* // *абонат*, *естетика* // *етика* и др.
- С разлика по един звук и в двете думи - *параметър* // *периметър*, *фармация* // *формация* и др.
- С разлика по два звука и в двете думи – *антропофагия* // *антропофобия* и др.
- С повече от два звука и в двете думи – *конфедерация* // *конфигурация* и др.
- Смесени форми: с един различен звук в едната дума и с два в другата – *кворум* // *форум*; или два звука различни в едната, три в другата дума – *координата* // *координация* и др.

В работата си със студентите се опираме на тази класификация, но поставяме акцента върху практическото усвояване на определени паронимни двойки, разглеждани в контекст из областта на медицината.

Краткият речник на паронимни двойки се допълва с набор от примери за употребата им в изречения из медицинската комуникация. Именно тази конкретна семантична задача е особено ефективна за овладяването на паронимите от обучаемите и за превенция на лексикални грешки.

Речникът, представен в **Приложение 1**, не претендира за изчерпателност, а има за цел да акцентира върху проблема и да бъде в помощ на чуждестранните студенти, изучаващи български език за медицински цели.

В **Приложение 2** предлагаме няколко типа упражнения, чрез които могат да бъдат затвърдени усвоените знания за паронимите и избегната възможната неправилна употреба в речевото общуване.

Очакваме знанието за българските пароними да бъде усвоено и приложено от обучаемите за постигане на лексикална компетентност по отношение на българския език.

То е особено важно в предклиничната и клиничната практика на студентите медици, защото е свързано със снемането на анамнеза и поставянето на коректна диагноза .

Приложение 1

алгоритъм // логаритъм

Определянето на рисковите фактори се опира на определен **алгоритъм**.

Естественият **логаритъм** има за основа неперовото число.

алюзия // илюзия

Алюзията изразява аналогия, индикация, намек за често използван и известен факт.

Илюзията на Вундт е оптична илюзия, описана за първи път от германския психолог Вилхелм Вундт.

аномално (от аномалия) // аномален // аморален

Ранното изследване диагностицира **аномалното** развитие на плода.

Границата между **аномалното** и нормално развитие на индивида понякога е твърде неясна и размита.

Аморалното поведение на родителите оставя трайна следа в съзнанието на детето и подрастващата личност.

бактерия // батерия

Бактерията Escherichia coli е причинител на 80% от уроинфекциите.

Батерията в апарата за кръвно налягане трябва да бъде от типа А4.

благодворен // благотворителен

Водолечението има **благодворен** ефект върху кожата.

Студентите участваха в **благотворителна** кампания за педиатричното отделение.

воден // воднист

Воднистият секрет е показател за алергична реакция.

Солната киселина (HCl) е **воден** разтвор на хлороводород.

двосен // двойствен

Двойното виждане е проява на невро-офтальмологично заболяване.

Според Юнг безсъзнателното има **двойствен** характер – личен и колективен.

довод // повод

Болният човек търси лекарска помощ по **повод** на необичайни усещания или констатирани от него промени в телесните структури.

Основни **доводи** на лекаря при поставянето на диагнозата на заболяването са регистрираните симптоми, установени при снемане на анамнезата, данните от физикалния преглед и от извършените изследвания.

езичен // езиков

Езичните папили се различават по форма и функции.

Езиковите проблеми на чуждестранните студенти се преодоляват с практика.

експертиза // епикриза

Съдебната **експертиза** доказва, че смъртта е настъпила вследствие на тежка черепно-мозъчна травма.

В епикризата е посочено, че пациентът има ревматично заболяване.

елиптичен // епилептичен

Епилептичните пристъпи се наблюдават и при пациенти с мозъчни тумори.

Елиптичните изрази са присъщи на устната реч.

етиология // етимология // етнология

Етиология – описание на причините, които предизвикват болестта.

Етимология – дял от езикознанието, който изучава произхода, историята и родствените връзки на думите.

Етнология – дял от антропологията, изучаващ етническите, битовите и културните особености на народите.

ефектен // ефективен

Съчетанието на розово и сиво беше много **ефектно**.

Магнитнорезонансните изследвания на главата са **ефективен** метод за откриване на метастази.
заменен // заменим

Антибиотикът беше **заменен** с друг. // Не всеки антибиотик е **заменим**.
заставам // заставам

Всяка сутрин професорът **застава** пред студентите. // Добре обмислената терапия **заставя** вируса да отстъпи.
оставам – оставям, изоставам – изоставям
знаменателен // знаменит

Проф. Чирков е **знаменит** български лекар, сърдечен хирург.
Знаменателно откритие в областта на медицината е синтезирането на пеницилина.
изваждам // извеждам

Стоматологът **изважда** болния зъб. // През 1914 - 1921 година Алберт Айнщайн **извежда** формулата $E_0 = mc^2$

изпитание // изпитване

Химиотерапията при онкоболните е физическо и психическо изпитание за пациентите.
Проведе се писмено **изпитване** по български език.
зрителен // зрителски

Засегнат е **зрителният** нерв. // Към театралния спектакъл имаше огромен **зрителски** интерес.
икономичен // икономически

Оставих компютъра на **икономичен** режим.
Икономическата политика на правителството е успешна през последните 5 години.
индивидуален // индивидуалистичен

Лекарят трябва да има **индивидуален** подход към всеки пациент.
Представител на **индивидуалистичната** философия е Ницше.
инцидент // прецедент

Травмата е в резултат на пътен **инцидент**.
Използването на методи от алтернативната източна медицина е **прецедент** в лекарската практика.
камара // камера

Лявата сърдечна **камера** при този пациент е хипертрофирала.
В някои страни горната **камара** изпълнява функциите на върховен съд.
компактен // контактен

Модерните апарати са по-**компактни**.
Установени са всички **контактни** лица на пациента с положителен резултат за COVID-19.
комплекс // комплект

Комплексът от упражнения подпомага възстановяването на мускулите.
Комплекът за предпазване от заразяване включва специално облекло, шлем, маска и ръкавици.
констатация // констипация // контестация

Констатацията след направения PCR е, че пациентът няма Ковид 19.
Констипацията е причинена от нерационално хранене.
Подадена е **контестация** от страна на футболната асоциация.
коренен // коренов

В състоянието на пациента настъпи **коренна** промяна след проведеното лечение.
През **кореновия** канал на зъба преминават нервите и кръвоносните съдове.
лекувам // ликувам

Лекарят **лекува** пациента с различни методи. // Шампионите по футбол **ликуват** на стадиона.
максима // максимум

Холистичната медицина следва латинската **максима**: MENS AGITAT MOLEM – ДУХЪТ ДВИЖИ МАТЕРИЯТА.
Университетът ще положи **максимум** усилия, за да се гарантира достъпност на физическата среда за всички студенти.
месен // местен

Диетата изключва **месните** продукти.
Клиентите предпочитат и търсят **местните** продукти.
метастаза // метафаза

Метастазите са обхванали белия дроб. // **Метафаза** – среден стадий на непряко клетъчно деление.
моментален // моментен

След приема на това лекарство настъпва **моментален** ефект.

Настъпи **моментно** подобрене в състоянието на пациента.

надавам // надавам

След кърмаческа възраст детето **надава** средно с два килограма на година.

В този момент той **надава** вик от изненада.

неврология // нефрология

Д-р Петров е специалист по **неврология**. // Студентите са на практика в отделението по **нефрология**.

недоказан // недоказуем

Все още е **недоказан** ефектът от прилагането на това лекарство.

На този етап ефектът от лечението е **недоказуем**.

недоразумение // недоумение

Недоброто познаване на езика често поражда **недоразумения** в комуникацията.

Пациентът наблюдаваше с **недоумение** действията на медицинската сестра.

непредвиден // непредвидим

След операцията настъпиха **непредвидени** усложнения.

Някои промени в състоянието на болния са **непредвидими**.

обосновавам // основавам

Проф. Кръстев **обосновава** своята теза чрез поредица от факти.

Тезата на проф. Кръстев **се основава** на редица факти.

обсъждам // осъждам

Лекарите **обсъждат** първоначалната диагноза. // Всички хора **осъждат** терористичните актове.

ожулвам // ужилвам

При падането детето си **ожулва** коляното. // Насекомите **ужилват** човека и причиняват обрив.

оказвам // указвам

Спешните медици **оказват** първа помощ на пострадалите при катастрофата.

Табелите по автомагистралата **указват** позволената скорост и направлението.

оправен // отправен

Стаята е **оправена** и готова за ползване.

Тези лабораторни анализи са **отправна** точка за изследователите.

оставам // оставям

Аз често **оставам** при болния и през нощта. // **Оставям** болния на лекарствена терапия.

перон // пирон

Влакът от София спира на трети **перон** на гарата.

При ортопедичната операция бяха използвани титаниеви **пирони**.

петица // петиция

Оценката на студента от изпита е **петица**.

В Европейския парламент беше внесена **петиция** срещу АСТА с близо 2.5 милиона подписа.

погълщам // преглъщам

Пациентът **погълща** еднократна доза лекарство. // Пациентът **прегълща** трудно при тонзилит.

подправка // поправка

Студентът е на **поправка** по биохимия. // Харесвам тази традиционна **подправка** – копъра.

покритие // прикритие

Зъбната коронка има специално **покритие**. // Във филма се разказва за агент под **прикритие**.

порок // пророк

Пациентът има вроден сърдечен **порок**. // В Библията се казва: *Никой не е пророк в собствената си страна.*

праистория // предистория

Историята и археологията изучават **праисторията** на човечеството.

Лекарят винаги се интересува от **предисторията** на заболяването.

превеждам // провеждам

Студентът **превежда** от английски на български. // Педиатърът **провежда** лечение без антибиотици.

превързвам // привързвам се

В манипулационната медицинската сестра **превързва** раната на пациента

Тя бързо се **привързвам се към новите приятели**.

преглеждам // проглеждам

Лекарят **преглежда** пациента в кабинета си. // Пациентът **проглежда** след операцията на ретината.

преговор // предговор

Направете **преговор** на Урок №8 от учебника. // Прочетете и **предговор** на учебника по неврология.

предавам // придавам

Лекарят **предава** епикризата на дежурния си колега.

Учените **придават** на това експериментално изследване голямо значение.

предоставям // представям // преставам

Клиниката **предоставя** различни медицински услуги.

Студентите **представят** разработките си пред групата и преподавателя.

Преставам да вземам лекарства.= спирам

предписвам // преписвам

Лекарят винаги **предписва** необходимите лекарства. // Таня **преписва** целия текст.

преслушвам // прослушвам

Педиатърът **преслушва** детето със стетоскоп. // Полицаяте обикновено **прослушват** записа няколко пъти.

рехабилитация // реабилитация

След проведеното лечение **рехабилитацията** ще помогне за възстановяване на мускулната сила.

Този научен доклад е **рехабилитация** на римските терми при лечението на някои заболявания.

реклама // рекламация

Рекламата на лекарствени продукти е сред най-честите в съвременните медии.

Производителят на спортни обувки приема **рекламация** в рамките на един месец.

симулирам // стимулирам

Чрез този препарат **се стимулира** секрецията на инсулин.

Чрез този апарат **се симулира** процес на невротрансмисия.

соматичен // стоматологичен

Състоянието на пациента е резултат от **психо-соматични** причини.

Често срещан **стоматологичен** проблем при подрастващите е кариесът.

фактура // фрактура

За доставените в аптеката лекарства бяха получени **фактури**. В спешното отделение беше прието дете с **фрактура** на лакътя.

фамилен // фамилиарен

Снемането на **фамилна** анамнеза е база за поставяне на коректна диагноза.

Проф. Христов не приемаше този **фамилиарен** тон.

фон // фонд

Този **фон** позволява да се открият човешките фигури. // Създаден е **фонд** за подпомагане на деца в риск.

фармация // формация

Студентите по **фармация** провеждат занятия в лабораторията.

Студентите от тази танцова **формация** ще участват в градския концерт.

частичен // частен

На пациента беше поставена **частична** протеза.

Частната стоматологична практика на д-р. Х. е една от първите в Пловдив.

честота // чистота

Честотата на звука се определя от броя на трептенията в секунда.

Чистота на въздуха е застрашена от индустриализацията.

Приложение 2

1. Изберете правилната дума

- **Аномално // Аморално** развитие на гръбначния стълб означава наличие на патологични процеси в развитието на прешлените, изграждащи гръбначния стълб.
- Белодробната артерия излиза от дясната **камара // камера** на сърцето и се разклонява.
- Тази марка **бактерии // батерии** се използва в апаратите за кръвно налягане.
- Пациентът се оплаква от болки в стомаха и **превърщане // повръщане**.
- Необходима е **претенция // превенция** на този тип заболявания.

- ✚ Преднамереното смесване на паронимите от преподавателя актуализира техните значения и често създава **комичен ефект**. В упражненията със студентите съзнателно могат да се използват подобни примери, за да се мотивира усвояването на правилното значение и употреба на съответното понятие.

Напр. Пациентът беше приет в **смешното // спешното** отделение.

При респираторните заболявания се наблюдава **суха // куха** кашлица.

Този пациент вече половин час **цака // чака** лекаря.

2. Поправете допуснатите лексикални грешки в изреченията

- В отделението по ортопедия беше приет пациент с фрактура на ръката.
- Това лекарство симулира секрецията на инсулин.
- При този пациент се наблюдават елиптични пристъпи.
- Лечението се превежда с антибиотици.
- Аморалното развитие на плода може да бъде диагностицирано на един ранен етап.

ЛИТЕРАТУРА

- Василева, С. (1988). *Речник на близкозвучащите думи (паронимите) в българския език*. София: „изд. Д-р П. Берон”
- Генова, М., & Кавръкова, Л. (2018). *Наблюдение върху една граматична омонимия в българския език и упражнения за преодоляване на породени от нея грешки в речта на чуждестранни студенти* KNOWLEDGE International Journal, Vol. 31.6, ISSN 2545 – 4439 (<http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/>, стр. – 1683
- Зидарова, В. (2014). *Суфиксални пароними в българския език и техните полски съответствия*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.
- Куцаров, И. (2007). *Теоретична граматика на българския език: Морфология*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.
- Пенкова, Р. (2013). *Интензивно обучение по български език. Теоретични и практически аспекти на образователното взаимодействие в българските общности в чужбина*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.